

BÁRDOS JENŐ 80 ÉVES!

Medgyes Péter

pmedgy@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Angol-Amerikai Intézet, Nyelvpedagógia Tanszék

<https://orcid.org/0000-0001-5536-8855>

Nem tudom, illik-e pont nekem köszönteni Bárdos professzort, akihez nemcsak kollegiális viszony, hanem több évtizedes barátság fűz. Mindenesetre nagy megtiszteltetésnek veszem a felkérést. Előrebocsátom, hogy a terjedelmi korlátok miatt csupán vázlatosan tudom ismertetni páratlanul gazdag pályafutásának állomásait.

Bárdos Jenő a felső-ausztriai Obermixnitz nevű kis faluban született 1945. május 5-én, alig pár nappal a Győzelem Napja előtt. Miután szüleivel nagy nehezen hazavergődtek, Hódmezővásárhelyen telepedtek le. Felmenői között iparosok, köztisztviselők, zeneértő emberek, és nem utolsósorban pedagógusok fordulnak elő. Bár a kislány mindenre nyitott volt, mégis talán a zene állt hozzá legközelebb. Szépen csengő hangjára többen is felfigyeltek, zeneiskolába írárták, és hegedűvel lepték meg kilencedik születésnapjára.

Gimnáziumi éveit büvösködébe vonta az irodalom és a nyelv. Három szakból felvételizett sikerrel: magyarból, oroszból és angolból. A szegedi egyetemen töltött éveit azért szakított időt arra is, hogy zenészként, táncosként és szavalóként színpadra lépjen. Miután már egyetemista korában kipróbálta magát a tanári pályán, a háromszakos diploma megszerzése után egy fővárosi technikumban helyezkedett el; tanári fizetését idegenvezetői munkával egészítette ki, aminek köszönhetően idegennyelv tudása is tovább csiszolódott.

Néhány évre rá az ELTE TTK Idegennyelvi Lektorátusán találta magát. Ekkortájt jelentek meg első publikációi: orosz és angol nyelvű jegyzetek, tankönyvek. Jó pár éve tanított már, amikor életében először kijuthatott „Nyugatra”. A Manchesteri Egyetemen töltött hónap adta meg a kezdő lökést, hogy beleássa magát a kutatómódszertan rejtelmeibe. Az Idegennyelvi Továbbképző Központba átkerülve jelent meg a *Vizsgamódszertan* című munkája, eközben az Állami Nyelvvizsga Bizottság alelnökeként kidolgozta a nyelvvizsgáztatás reformtervezetét. Főállása mellett arra is futotta erejéből, hogy ellássa a MUOSZ Nyelviskola programigazgatói tisztségét.

További pályafutásában meghatározó jelentőséggel bírt egy egyéves posztgraduális képzés Canterburyben. Hazatérve az értékelés témakörében írt disszertációjával megszerezte a bölcsészdoktori, majd néhány évre rá a kandidátusi fokozatot az idegennyelv-tanítás kultúrtörténetét elemző értekezésével. A laikus olvasók elsősorban a Gyorsuló Idő sorozatban megjelent *Nyelvtanítás: múlt és jelen* című kötete révén találkozhattak a nevével. Közvetlenül a rendszerváltás előtt Fulbright-ösztöndíjjal két esztendő telt az amerikai Rutgers Egyetemen, ahol létrehozta a magyar nyelv és irodalom mellékszakot, s a tantervhez nyomtatott és hangosított tananyagokat is készített.

A rendszerváltás már a veszprémi egyetemen érte. Megalapította a Tanárképző Kart, benne tizenegy tanszékkal és nyolc szakkal, valamint kiépítette az öt- és hároméves tanárképzés gyakorlóiskolai hálózatát. Az ő nevéhez fűződik a 3+2+2 modell bevezetése, melynek specialitása az alapképzést és a mesterfokozatot követő mentorképzés. Hét évnyi dékáni megbízásának lejáratát után felkérték az egyetem rektorhelyettesi teendőinek ellátására, ő azonban inkább a kutatómunkában való elmélyülést választotta. Habilitációját és egyetemi tanári kinevezését követően, három monográfiáját összegző disszertációjával elnyerte az MTA doktora címet.

Roppant szerteágazó tudományos érdeklődése sosem rekedt meg egy adott témánál: a mérés-metodika éppen úgy belefért munkásságába, mint a nyelvpedagógia és a tanári hivatás örökzöld kérdései, a hungarológia vagy a művelődéstörténet. Számos magyar és külföldi nyelvészeti intézményben, folyóiratnál tevékenykedett – és tevékenykedik mind a mai napig. Jelentős tudományos eredményeit elismerve hívták meg a világ számos pontjára, Ausztráliától kezdve Dél-Afrikán át Kanadáig. Életművét a Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjével, a helyi közösségért végzett odaadó munkáját pedig a Veszprém Megyéért Érdeméremmel ismerték el. Professzor úrnak azonban nem csak iskolaalapítói, oktatásszervezői és tudományos munkájáért jár köszönet. A muzsika iránt táplált szeretete jeléül számos zenei eseményt szervezett, melyekért Veszprém városa Gizella-díjjal jutalmazta. 2010-ben, húsz évnyi szolgálat után, az Angol-Amerikai Intézet alapító igazgatójaként és a Nyelvpedagógiai Doktori Program vezetőjeként vonult nyugdíjba.

Bárdos professzor azonban nem az az ember, aki babérjain ülve, békés öregségre vágyna. Még nem hűlt ki elárvult veszprémi széke, amikor az egi Eszterházy Károly Főiskola „lecsapott rá”, és ő örömmel fogadta az új kihívást. Többedmagával létrehozta a Neveléstudományi Doktori Iskolát, ezzel segítve a főiskolát az egyetemmé váláshoz. Az ott folyó tantárgypedagógiai kutatások súlypontjaként az „iskolaközelséget”, az interdiszciplináris megközelítést és a tanári személyiség hatásrendszereinek vizsgálatát jelölte ki. Ő azonban nemcsak oktatóként és tudományszervezőként illeszkedett be könnyedén környezetébe, hanem felmenői egi származása okán is. Sok egyéb tudományos és közéleti megbízatása mellett több mint húsz éven át a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének alelnöki tisztét töltötte be, és egy periódusra ő elnökölt az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottságát. Kimagasló oktatói, kutatói és kutatásszervezői munkáját a társadalomtudományok tudósai számára ritkán adományozott Szent-Györgyi Albert Díjjal ismerték el.

E roppant gazdag életút vázlatos ismertetése után nem mehetek el szó nélkül az emberi értékeinek felvillantása mellett. Manapság ritka hollónak számít az, aki annyi mindenhez ért – és nem csupán a felületet megkarcolva –, mint amennyihez Bárdos Jenő ért. Ha ugyan létezik még a polihisztor fogalma, akkor őt joggal nevezhetjük annak. Mint ahogy poliglottnak is. Járja a maga kacsaringós, de szépen kikövezett útját Hódmezővásárhelytől, Szegeden, Budapesten és Veszprémig át Egerig. De nem csak itthon, mert ő világgjáró. A szó földrajzi értelmében éppen úgy, mint metaforikusan.

Nyitottan közelít nemcsak a tudományok és a kultúra, hanem az emberek felé is. Számptalan fiatal és kevésbé fiatal neki köszönheti nyelvtudását. Se szeri, se száma azoknak is, akiket ő indított el, majd vezetett kézen fogva a tudományos pályán. Mindezt derűsen, tele életerővel. Hogy van az, kérdem magamtól, hogy míg őt százszoros vitalitással áldotta meg az ég, másokat tizedannyival (se)?

Nem is olyan régen, felsőörsi otthonából a Balaton partjára autózva, beültetett vitorlásába, közben bőszen magyarázta, mikor melyik vitorlamadzagot rángassam meg. Aztán behúzódtunk a Pannon Egyetem egyik szobájába, benne egy pianinó, Jenő pedig odaült, és játszani kezdett, hol Bachot, hol dzsesszt, hol pedig régi slágereket. „Nahát, te zongorázni is tudsz?!” – csodálkoztam. „Ugyan már!” – vont a vállát. „Az igazi hangszerem a hegedű.” Aztán teli torokból együtt énekeltünk el az örökzöldeket hajnalhasadtáig.

Mostanában is gyakran összefutunk. Ilyenkor rápirítok: „Jenőkém, nem kéne végre kicsit lassítanod?” „De kéne” – veti oda, és már robog is tovább.

Tisztelt Professzor Úr, kedves Jenő barátom!

Engedd meg, hogy 80. születésnapodhoz gratuláljak. Meggyőződésem, hogy jókívánóságaimhoz szakmánknak sok száz, tanítványaidnak pedig sok ezer képviselője őszinte szívvel csatlakozik. Vigyázz magadra, mert még sokáig szükségünk van munkádra és mosolyodra! Isten éltesse!